

PARAURHEILIJOIDEN MEDIAREPRESENTAATIOT – URHEILIJOITA VAI INSPIRAATIONLÄHTEITÄ?

Sisällönanalyysi paraurheilijoiden representaatiosta
Yle Uutisten nettiuutisoinnissa 2018-2021

Aino Linnamaa
Kandidaatintutkielma
Yhteiskuntapolitiikka
Yhteiskuntatieteiden
ja filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2022

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä Aino Linnamaa	
Työn nimi Paraurheilijoiden mediarepresentaatiot – urheilijoita vai inspiraationlähteitä? Sisällönanalyysi paraurheilijoiden representaatiosta Yle Uutisten nettiutisoinnissa 2018-2021	
Oppiaine Yhteiskuntapolitiikka	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevät 2023	Sivumäärä 29 + 6
Tiivistelmä <p>Urheilu on osa yhteiskuntaa ja usein sanotaan, että urheilu heijastaa yhteiskunnassa valloillaan olevaa kulttuuria. Useat tutkimukset ovat osoittaneet, että tiedotusvälineillä on merkittävä rooli asenteiden ja käsityksien muokkaajana sekä tietoisuuden lisääjänä. Mediarepresentaatioilla on keskeinen vaikutus siihen, kuinka paraurheilu ja -urheilijat sekä vammaiset henkilöt nähdään yhteiskunnassa. Täten on oleellista tutkia niitä representaatiotapoja, joilla suomalaisia paraurheilijoita on tuotu esiin median toimesta. Tämän kandidaatintutkielman tavoitteena oli tutkia, miten paraurheilijat on esitetty Yle Uutisten nettiutisissa vuosina 2018-2021. Tavoitteena oli tarkastella myös, miten nämä representaatiot mahdollisesti muovaavat ja rakentavat kuvaa paraurheilijoista ja -urheilusta.</p> <p>Tutkielman aineistona toimivat vuosien 2018-2021 aikana Yle Uutisten nettisivuilla tunnisteilla <i>'paralympialaiset'</i>, <i>'vammaisurheilu'</i>, <i>'PyeongChangin paralympialaiset 2018'</i> ja <i>'Tokion paralympialaiset 2020'</i> ilmestyneet nettiutiset. Tutkielman tutkimusmenetelmänä toimi abduktiivinen eli teoriaohjaava sisällönanalyysi. Aineiston analyysiprosessin myötä aineistosta nousi esiin kolme tutkimuskysymysten kannalta keskeistä teemaa; urheilu- ja kisaraportointi, supercrip – vaikeuksista voittoon, ja paraurheilun yhteiskunnalliset kysymykset. Näistä kolmesta teemasta urheilu- ja kisaraportointia esiintyi selkeästi eniten tutkielman aineistossa.</p> <p>Tämän tutkielman tutkimustulos kertoo muun muassa siitä, että Yle Uutisten paraurheilua koskevassa uutisoinnissa keskiössä on ensisijaisesti urheilu, ei urheilijan vamma ja selviytymistarina. Tutkimustuloksen voi nähdä kertovan myös paraurheilun ja -urheilijoiden saamasta arvostuksesta urheilijoina ja asemasta urheilun toimikentällä. Paraurheilijoiden mediarepresentaatioissa on tapahtunut positiivista muutosta, mutta tästä huolimatta paraurheilu ja -urheilijat ovat edelleen aliedustettuina urheilumediassa.</p>	
Asiasanat: paraurheilu, mediarepresentaatiot, yhdenvertaisuus	
Säilytyspaikka: Jyväskylän yliopisto	
Ohjaaja: Antti Puupponen ja Timo Anttila	

SISÄLLYS

1.	JOHDANTO.....	1
2.	TUTKIELMAN VIITEKEHYS	4
2.1	Vammaisuus ja urheilu.....	4
2.2	Paraurheilu	6
2.3	Paraurheilu ja media.....	8
2.3.1	Luokittelu ja media.....	9
2.3.2	Supercrip ja media.....	11
2.4	Paraurheilu yhteiskunnallisena muutosvoimana.....	13
3.	TUTKIMUSASETELMA	16
3.1	Tutkimusongelma ja –kysymykset.....	16
3.2	Aineisto	17
3.3	Laadullinen tutkimus ja teoriaohjaava sisällönanalyysi.....	18
3.4	Analyysiprosessi	18
3.5	Tutkimuseettiset kysymykset.....	19
4.	TUTKIELMAN TULOKSET	21
4.1	Urheilu- ja kisaraportointi	21
4.2	Supercrip – vaikeuksista voittoon.....	23
4.3	Paraurheilun yhteiskunnalliset kysymykset.....	25
5.	JOHTOPÄÄTÖKSET	27
	LÄHTEET.....	30

1. JOHDANTO

Yhteiskunnassa hallitsevat arvot ja normit näkyvät myös urheilun toimikentällä, sillä urheilu ei ole yhteiskunnasta erillinen saareke vaan osa yhteiskuntaa. Usein jopa sanotaan, että urheilu heijastaa yhteiskuntaa ja yhteiskunnassa valloillaan olevaa kulttuuria ja arvoja. (DePauw, 1997.) Tapa, jolla yhteiskunta näkee vammaiset henkilöt, vaikuttaa heidän elämäänsä, niin urheilussa kuin urheilun ulkopuolella (Brittain 2010). Liikunnan ja urheilun toimikentillä vammaiset ihmiset kohtaavat lukuisia osallistumisen esteitä aina ruohonjuuritasosta huippu-urheiluun asti (Misener & Darcy, 2014). Osallistumisen esteenä voivat toimia monet erilaiset sosiaaliset, taloudelliset, poliittiset ja kulttuuriset tekijät, jotka vaikuttavat negatiivisesti vammaisten henkilöiden asemaan. (Brittain, 2010; Brittain, Biscaia & Gérard, 2020.)

Viimeisten vuosikymmenten aikana kiinnostus paraurheilua kohtaan on kasvanut niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Nykyaikaiset paralympialaiset ovatkin 60 vuoden aikana kasvaneet pienestä paikallisesta kisasta vammaishuippu-urheilun johtavaksi urheilutapahtumaksi ja yhdeksi maailman suurimmista monilajisista urheiluspektaakkeleista. (Beacom ym, 2016; Linnamaa, 2020.) Esimerkiksi Tokion 2021 kesäparalympialaisissa kilpaili yhteensä 4 403 urheilijaa (miehiä 2 550, naisia 1 853) 162 eri maasta 22 eri paralympialajissa (Kansainvälinen Paralympiakomitea, 2021). Nykyään urheilun suur tapahtumat, kuten olympialaiset ja paralympialaiset, ovat medialähtöisiä spektaakkeleita, jotka tavoittavat laajoja ihmisjoukkoja ympäri maailman. Useat tutkimukset ovat tuoneet esiin, että paralympialaiset ja niihin liittyvä viestintä tarjoaakin merkittävän mahdollisuuden vaikuttaa yleisön asenteisiin liittyen vammaisuuteen ja vammaisurheiluun, ja haastaa yhteiskunnassa hallitsevia stereotyyppioita ja odotuksia vammaisuuteen liittyen (McGillivray ym. 2021).

Mediarepresentaatiolla voidaan nähdä olevan keskeinen vaikutus siihen, kuinka paraurheilu ja -urheilijat sekä vammaiset henkilöt nähdään yhteiskunnassa (Rees, Robinson & Shields, 2019). Täten onkin oleellista tutkia niitä representaatiotapoja, joilla suomalaisia paraurheilijoita on tuotu esiin median toimesta. Tämän kandidaatintutkielman tavoitteena onkin tutkia sitä, miten paraurheilijat on esitetty Yle Uutisten nettiuutisissa vuosina 2018-2021. Tavoitteena on myös tarkastella, miten nämä representaatiot mahdollisesti muovaavat ja rakentavat kuvaa paraurheilijoista ja -urheilusta.

Toistaiseksi Suomessa paraurheilua on tutkittu verrattain vähän, ja myös kansainvälisesti paralympialaisia ja vammaisurheilua koskevasta tutkimuksesta on puutetta (Goh, 2020). Ottaen huomioon tiedotusvälineiden roolin asenteiden muokkaajana sekä tietoisuuden lisääjänä, on merkityksellistä tutkia mediarepresentaatiota ja pohtia sen vaikutusta siihen, miten paraurheilu ja -urheilijat nähdään yhteiskunnassa. Tästä näkökulmasta tämä tutkielma pyrkii tuottamaan uutta tietoa siitä, kuinka paraurheilijat on esitetty suomalaisen median toimesta.

Tutkielman aineisto koostuu sekundaariaineistoista, jotka kerättiin Yle Uutisten nettiiutissivustolta. Aineistona toimivat vuosien 2018-2021 aikana Yle Uutisten nettisivuilla tunnisteilla *'paralympialaiset'*, *'vammaisurheilu'*, *'PyeongChangin paralympialaiset 2018'* ja *'Tokion paralympialaiset 2020'* ilmestyneet nettiiutiset. Tutkielman aineisto koostuu yhteensä 344 suomenkielisestä kirjallisesta muodossa olevasta nettiiutisesta. Tämä tutkielma on luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jonka tutkimusmenetelmänä toimi abduktiivinen eli teoriaohjaava sisällönanalyysi, jossa aineisto ja teoria vuorottelevat analyysissa. Aineiston analyysiprosessin myötä aineistosta nousi esiin kolme tutkimuskysymysten kannalta keskeistä teemaa; urheilu- ja kisaraportointi, supercrip – vaikeuksista voittoon, ja paraurheilun yhteiskunnalliset kysymykset. Näistä kolmesta teemasta urheilu- ja kisaraportointia esiintyi selkeästi eniten tutkielman aineistossa.

Tämän tutkielman tapainen mediarepresentaatioiden kriittinen tarkastelu tarjoaa arvokasta tietoa median tavoista tuoda esiin paraurheilua ja -urheilijoita. On kuitenkin syytä huomioida, että tämäntyyppinen analyysi ei kuitenkaan voi tuottaa tietoa siitä, kuinka yleisö on tulkinnut näitä uutisia ja kuinka ne ovat vaikuttaneet heidän näkemyksiinsä liittyen niin paraurheilijoihin kuin yleisesti vammaisuuteen. Tämän tutkielman tulokset, kuten korkea urheilu-uutisten määrä, kertoo muun muassa siitä, että Suomessa paraurheilun uutisoinnin keskiössä on ensisijaisesti urheilu, ei urheilijan vamma ja selviytymistarina. Toisaalta tutkielman tuloksissa esiintyi myös supercrip –stereotypian mukaista uutisointia, jonka osa ihmistä voi nähdä myös myönteisenä representaatiotapana, jossa paraurheilijasta toimii inspiraation lähteenä. Keskeinen kysymys kuitenkin on, että kenelle; vammaisille vai vammattomille henkilöille.

On kuitenkin syytä huomioida, että vaikka paraurheilijoiden mediarepresentaatioissa on tapahtunut positiivista muutosta niin edelleen paraurheilu ja -urheilijat ovat aliedustettuina mediassa (Rees, Robinson & Shields, 2019). Tutkimustulos voi kertoa myös paraurheilun asemasta sekä paraurheilijoiden kasvaneesta arvostuksesta huippu-urheilijoina. Tästä huolimatta useat eri tekijät osoittavat, että paraurheilu ja paraurheilijat eivät ole edelleenkään yhdenvertaisessa asemassa, niin mediassa kuin urheilun toimikentällä.

2. TUTKIELMAN VIITEKEHYS

Tässä osiossa esittelen kandidaatintutkielman aiheen kannalta oleellista aiemmin ilmestynyttä tutkimuskirjallisuutta sekä tutkielman kannalta keskeisiä käsitteitä. Käsittelen muun muassa vammaisuutta sosiaalisena konstruktiona ja kuinka käsitykset vammaisuudesta vaikuttavat vammaisten osallistumiseen, osallisuuteen ja asemaan niin yhteiskunnassa kuin liikunnan ja urheilun toimikentillä. Lisäksi esittelen paraurheiluun liittyviä keskeisiä käsitteitä ja osa-alueita, kuten paraurheilun luokittelua, paraurheilun ja median välistä suhdetta, sekä inklusiota ja paraurheilun yhteiskunnallista muutosvoimaa.

2.1 Vammaisuus ja urheilu

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaan ”*vammaisiin henkilöihin kuuluvat ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka vuorovaikutuksessa erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysimääräisen ja tahokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa*”. Vammaisuus ja vammaisuuden määrittely ei ole yksiselitteistä tai lukittua, vaan se on sidoksissa aikaan, paikkaan ja tilaan (Carty ym, 2021; Tarvainen & Teittinen, 2021, 9). Vammaisuus on yhteiskunnan ja yhteisöjen normien, historiallisten tilanteiden ja asenteiden määrittämää, joten myös käsitys vammaisuudesta muuttuu ympäröivän yhteiskunnan mukana (Carty ym, 2021; THL, 2022). Tapa, jolla vammaisuutta määritellään kuvaakin kyseisellä hetkellä tietyssä yhteiskunnassa vallalla olevia käsityksiä vammaisuudesta. Esimerkiksi historiallisesti vammaisuus on määritelty yksilön poikkeavuutena ja ongelmana, kun taas nykyään vammaisuus pyritään näkemään yhteiskunnallis-kulttuurisena ilmiönä (Kettunen, 2016; Vehmas, 2014, 85-87). Määritelmät ovat tärkeitä, sillä se, miten vammaisuus määritellään, vaikuttaa muun muassa siihen millainen asema vammaisiksi määritellyillä ihmisillä on yhteiskunnassa ja sen käytännöissä (Tarvainen & Teittinen, 2021, 10).

Vammaisuus on perinteisesti tulkittu kahdesta eri näkökulmasta; lääketieteellisestä ja sosiaalisesta. Aiemmin vammaisuuden määrittelyssä on korostunut yksilöä korostava

medikaalinen eli lääketieteellinen näkökulma, jossa henkilön vamma ja diagnoosi lääketieteellisenä ongelmana on ollut keskiössä. (Beacom ym, 2016.) Tästä näkökulmasta on kuitenkin siirrytty pikkuhiljaa kohti vammaisuuden sosiaalista mallia, jossa vammaisuutta ymmärretään henkilön suhteena ympäristöön (Braye, 2016; Peers, 2012; THL, 2022; Thomas & Smith, 2009). Tämä vammaisuuden sosiaalinen malli on laajentanut ymmärrystä vammaisten henkilöiden kohtaamista haasteista ja esteitä laajemmin yhteiskunnassa (Braye, 2016; Brittain, Biscaia & Gérard, 2020; Kolotouchkina ym, 2021).

Vammaisuuteen liittyy ennakkoluuloisia ja syrjiviä asenteita kuten oletuksia vammaisten ihmisten tarpeista ja kyvyistä (Autio & Nurmi-Koikkalainen, 2015, 231; Carty ym, 2021). Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa henkilöön liittyvät tekijät, kuten vamma tai etninen alkuperä, eivät saisi vaikuttaa ihmisten mahdollisuuksiin päästä koulutukseen, saada työtä ja erilaisia palveluja (Oikeusministeriö, 2022) mutta edelleenkin vammaiset henkilöt kohtaavat esteitä kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla (Misener & Darcy, 2014). Erilaiset yhteiskunnalliset esteet, kuten puutteet infrastruktuurin esteettömyydessä, riittämättömät palvelut sekä vahingolliset ennakkoluulot vammaisuudesta, vaikuttavat vammaisten henkilöiden mahdollisuuksiin saada töitä, osallistua harrastustoimintaa sekä yleisesti mahdollisuuksiin osallistua täysimääräisinä kansalaisina yhteiskunnan eri toimintoihin (Mahlamäki, 2013; Misener & Darcy, 2014). Myös Suomessa rakenteellisiin ja institutionaalisiin toimintoihin voidaan nähdä liittyvän ajatus vammaisten ihmisten kyvyttömyydestä, sillä esimerkiksi 16-vuoden iässä vammaiselle henkilölle usein esitetään eläköitymisen mahdollisuutta ja tarjotaan Kelan työkyvyttömyyseläkettä, sen sijaan, että yritettäisiin keskittyä vammaisen henkilön osallisuuteen ja osallistumisen mahdollisuuksiin (Taavitsainen, 2017).

Yhteiskunnassa hallitsevat arvot ja normit näkyvät myös urheilun toimikentällä, sillä urheilu ei ole yhteiskunnasta erillinen saareke vaan osa yhteiskuntaa, usein heijastaen yhteiskuntaa ja yhteiskunnassa valloillaan olevaa kulttuuria (DePauw, 1997). Tapa, jolla yhteiskunta näkee vammaiset henkilöt, vaikuttaa heidän elämäänsä, niin urheilussa kuin urheilun ulkopuolella (Brittain 2010). Myös liikunnan ja urheilun toimikentillä vammaiset ihmiset kohtaavat lukuisia osallistumisen esteitä aina ruohonjuuritasosta huippu-urheiluun asti (Misener & Darcy, 2014). Osallistumisen esteenä voivat toimia monet erilaiset sosiaaliset, taloudelliset, poliittiset ja kulttuuriset tekijät, kuten yhteiskunnassa vallitsevat ennakkoluulot

vammaisuudesta, harrastuspaikkojen esteellisyys, harrastusmahdollisuuksien vähäisyys, tarvittavien välineiden puute, avustajien tarve sekä korkeat kustannukset. Nämä tekijät luovat vammaisille henkilöille osallistumisen esteitä, vaikuttavat negatiivisesti vammaisten henkilöiden fyysiseen aktiivisuuteen sekä heikentävät vammaisten henkilöiden asemaa yhteiskunnassa sekä urheilun ja liikunnan toimikentällä. (Brittain, 2010; Brittain, Biscaia & Gérard, 2020.)

2.2 Paraurheilu

Paraurheilu on yleiskäsite vammaisten henkilöiden urheilusta. Aiemmin termiä käytettiin pääasiassa puhuttaessa paralympialajeista, mutta sen käyttö on levinnyt, joten tänä päivänä paraurheilu toimii käytännössä synonyyminä sanalle vammaisurheilu. (Suomen Paralympiakomitea, 2023.) Vammaisurheilun kentällä, para-etuliitteen käyttö onkin laajemmin yleistynyt ja vammais-etuliite on taas vastaavasti väistynyt (Mousavi ym, 2020). Kansainvälinen Paralympiakomitea (IPC) on ajanut para-brändiä voimakkaasti eteenpäin ja sen myötä monet lajit ovatkin muuttaneet nimensä, esimerkiksi kansainvälisesti istumalentopallosta (sitting volleyball) puhutaan nykyään Para Volleyna. (Jaakkola, 2018; Linnamaa, 2020.)

Lisäksi yhtenä syynä para-etuliitteen yleistymiseen vammaisurheilun kentällä voi olla se, että para-etuliite koetaan vähemmän leimaavana kuin vammais-etuliite. Tähän voi vaikuttaa muun muassa 'vammainen' sanan stigma ja negatiiviset mielleyhtymät, kuten passiivisuus ja kyvyttömyys, vaikka virallisissa yhteyksissä sanaa käytetäänkin neutraalisti. (Linnamaa, 2020.) Para-etuliitteen avulla voikin olla helpompi markkinoida vammaisurheilua kilpa- ja huippu-urheiluna, sillä se häivyttää sanaan vammaisen liittyviä ennakkoluuloja. Lisäksi medialle, paraurheilu termin käyttö voi tuntua neutraalimmalta ja helpommin lähestyttävältä kuin vammaisurheilu, johtuen sanaan vammaisen liittyvästä stigmasta. Para-etuliitteen käyttö ja valtavirtaistuminen vammaisurheilussa voi mahdollisesti vähentää vammaisiin henkilöihin helposti liitettäviä stereotyyppioita ja ennakkoluuloja, joiden ei nähdä olevan osa urheilumaailmaa (Kannisto 2019; Peers 2009). Terminologia ja määritelmät ovat oleellisessa

asemassa niin vammaisuuden kuin vammaisurheilun sosiaalisten merkityksien muodostamisessa, rakentumisessa ja ymmärtämisessä (Brittain, 2010). Tässä työssä paraurheilu ja vammaisurheilu termejä käytetään synonyymeinä.

Paralympialaiset ovat kahden vuoden välein toistuva vammaishuippu-urheilun monilajitapahtuma, jossa kilpailee urheilijoita, joilla on liikunta-, näkö- ja kehitysvammoja. Paraurheilussa ja paralympialaisissa kilpailevilla urheilijoilla on vamma, joka rajoittaa urheilijan toimintakykyä niin, että urheilija ei pysty tasaväkisesti kilpailemaan vammattomien urheilijoiden kanssa (Suomen Paralympiakomitea, 2023). Tasavertaisen kilpailun mahdollistamiseksi paraurheiluun on pitänyt luoda systeemi, joka varmistaa, että urheilijan menestymisen ratkaisevat urheilulliset tekijät, kuten tekniset ja taktiset taidot, voima ja kestävyys, eikä urheilijan vamman aiheuttama rajoite toimintakyvyssä. Tätä systeemiä kutsutaan luokitteluksi. Luokittelu on olennainen osa paraurheilua ja juuri se osa-alue, joka erottaa vammaisurheilun vammattomien urheilusta. (Jaeken, 2020; Linnamaa, 2020; Saarinen, Kauhanen & Mononen, 2018.)

Paraurheilussa urheilijat luokitellaan kolmessa eri vammaryhmässä: näkövammaiset, liikuntavammaiset ja kehitysvammaiset urheilijat (Saarinen, Kauhanen & Mononen, 2018). Luokittelun tarkoituksena on selvittää, onko urheilijalla paralajeihin soveltuva vamma, sekä luokitella urheilijat vamman ja toimintakyvyn mukaan eri vammaluokkiin. On olennaista huomioda, että luokittelu ja urheilijan vammaluokka ovat aina lajikohtaisia, sillä eri urheilulajit vaativat urheilijoilta erilaisia ominaisuuksia. Täten myös vamman vaikutus urheilusuoritukseen on riippuvainen lajista, esimerkiksi vamma yläraajoissa vaikuttaa eri tavalla uinnin kuin juoksun urheilusuoritukseen. (Jaeken, 2020; Saarinen, Kauhanen & Mononen, 2018, 5; Suomen Paralympiakomitea, 2020.) Luokittelun voidaan katsoa vahvistavan vammaisuuden medikaalista eli lääketieteellistä mallia, sillä luokitteluprosessissa keskiössä on henkilön vamma ja toimintakyky (Goh, 2020). Tämä on kuitenkin välttämätöntä mahdollisimman tasapuolisen kilpailun takaamiseksi.

Luokittelu on keskeinen osa vammaisurheilua, sillä se on yksi vammaisurheilun mahdollistavista tekijöistä, ilman sitä paralympialaisia ei voisi olla (Howe, 2008). Luokittelu koetaan usein kuitenkin epäselvänä ja jopa hämmentävänä kokonaisuutena (Linnamaa, 2020).

Lyhykäisydessään luokittelun voi kuitenkin nähdä olevan jossain määrin samankaltainen systeemi kuin urheilijoiden ryhmittely esimerkiksi iän (nuoret, aikuiset, masters), sukupuolen (naiset, miehet) tai painon (painoluokkalajit, esimerkiksi painonnosto ja judo) mukaan, mutta paraurheilussa urheilijat luokitellaan vamman aiheuttaman toimintakykyrajoitteen mukaan (Thomas & Smith, 2009; Tweedy & Vanlandewijck, 2011). Paralympialiikkeen ja sen toimijoiden tulisi panostaa tietoisuuden lisäämiseen paraurheilun luokittelusta ja varmistaa, että myös tiedotusvälineet ymmärtävät paraurheilun luokittelua, sillä tiedotusvälineillä on tärkeä rooli asenteiden muokkaajana sekä tietoisuuden lisääjänä (Howe, 2008; Linnamaa, 2020).

2.3 Paraurheilu ja media

Viimeisten vuosikymmenten aikana kiinnostus paraurheilua kohtaan on kasvanut niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Nykyaikaiset paralympialaiset ovatkin 60 vuoden aikana kasvaneet pienestä paikallisesta kisasta vammaishuippu-urheilun johtavaksi urheilutapahtumaksi ja yhdeksi maailman suurimmista monilajisista urheiluspektaakkeleista. (Beacom ym. 2016; Linnamaa, 2020.) Esimerkiksi Tokion 2021 kesäparalympialaisissa kilpaili yhteensä 4 403 urheilijaa (miehiä 2 550, naisia 1 853), 162 eri maasta ja 22 eri paralympialajissa (Kansainvälinen Paralympiakomitea, 2021). Nykypäivänä urheilun megatapahtumat, kuten olympialaiset ja paralympialaiset, keräävät puoleensa huomattavaa mediahuomiota. Esimerkiksi Kansainvälisen Paralympiakomitean (2021) mukaan yli 4 biljoonaa ihmistä seurasi Tokion 2021 paralympialaisia televisiosta. Kansainvälinen paralympialiike onkin sekä osallistujamäärien että medianäkyvyyden valossa yksi nopeimmin näkyvyyttään kasvattaneista urheiluliikkeistä. (Kummu, 2007; Mashkovskiy & Brittain, 2017; Purdue & Howe, 2012.)

Nykyään urheilun suur tapahtumat, kuten olympialaiset ja paralympialaiset, ovat medialähtöisiä spektaakkeleita, jotka tavoittavat laajoja ihmisjoukkoja ympäri maailman. Medialla on merkittävä rooli asenteiden ja käsitysten muokkaajana sekä tietoisuuden lisääjänä, niin paraurheiluun kuin vammaisuuteen liittyen (Silva & Howe, 2012). Hellwege ja Hallman (2020) esittävät, että väestö näkee paraurheilijat sellaisina kuin media heidät esittää. Tästä

näkökulmasta analysoituna, ne tavat, joilla tiedotusvälineet kehystävät urheilun megatapahtumia, kuten paralympialaisia, ovat keskeisiä, sillä nämä esitykset voivat muokata sekä suoraan että epäsuorasti laajempaa kulttuuria ja käsityksiä vammaisuudesta (Beacom ym, 2016).

Thomasin ja Smithin (2009) mukaan tiedotusvälineet voivat omalla toiminnallaan nostaa paraurheilun profiilia ja näkyvyyttä sekä nostaa esiin myös laajempia yhteiskunnallisia kysymyksiä liittyen esimerkiksi vammaisten oikeuksiin sekä vammaisten henkilöiden yhteiskunnalliseen asemaan. (Rees, Robinson & Shields, 2019; Thomas & Smith, 2009). Paralympialaiset ja niihin liittyvä viestintä tarjoaa merkittävän mahdollisuuden vaikuttaa yleisön asenteisiin liittyen vammaisuuteen ja vammaisurheiluun, sekä haastaa yhteiskunnassa hallitsevia stereotypioita ja odotuksia vammaisuuteen liittyen (McGillivray ym, 2021).

2.3.1 Luokittelu ja media

Paralympialaisten ja paraurheilun kasvaneesta suosiosta ja mediahuomiosta huolimatta vammaisurheilun luokittelua on toistaiseksi käsitelty median toimesta vain pintapuolisesti. Luokittelu koetaan usein epäselvänä ja monimutkaisena kokonaisuutena, jolla voi olla negatiivisia vaikutuksia myös yleisön kiinnostukseen paraurheilua kohtaa (Linnamaa, 2020). Paraurheilun ja paralympialaisten kannalta luokittelu on kuitenkin elintärkeää, sillä ilman sitä paralympialaisia ei voisi olla (Howe, 2008), mutta tämä ei kuitenkaan ole noussut esiin paraurheilua käsittelevässä uutisoinnissa. Luokittelun puuttuminen paraurheilun uutisoinnista on ongelmallista, sillä luokittelun ymmärtäminen on olennainen osa koko vammaisurheilun ymmärtämistä ja täten vaikuttava tekijä myös paraurheilun seuraamiseen (Brittain, 2010).

Kansainvälisten tutkimuksien mukaan tiedotusvälineillä on ollut tapana uutisoinnissaan tuoda esille vain absoluuttisesti nopeimman ajan tekeviä paraurheilijoita, joiden esitykset vastaavat läheisimmin yleistä käsitystä siitä miltä huippu-urheilun pitäisi näyttää. Esimerkiksi Suomessa tämä on näkynyt moninkertaisen paralympiavoittajan ja Vuoden Urheilija 2016 -palkinnon voittaneen Leo-Pekka Tähden saamassa mediahuomiossa. Tietenkin Tähti on tehnyt merkittävän uran urheilijana ja ollut monta vuotta paraurheilun uranuurtaja sekä suunnannäyttäjä, ja myös ansainnut saamansa mediahuomion. Haasteeksi kuitenkin

muodostuu muiden paraurheilijoiden ja -lajien vähäisempi näkyvyys mediassa, joka muokkaa yksipuolista kuvaa paraurheilusta. (Linnamaa, 2020.) Monipuolisempi mediasisältö voisikin lisätä paraurheilun yhdenvertaisuutta ja tuoda paremmin esiin sitä, että paraurheilijat ovat heterogeeninen ryhmä, jossa on urheilijoita useista eri lajeista erilaisilla vammoilla ja vammaasteilla (Kummu, 2007; Mashkovskiy & Brittain, 2017).

Urheilussa mitataan ja ymmärretään edelleen vain absoluuttisia arvoja, minkä vuoksi vähiten vammaista urheilijaa pidetään nopeamman aikansa vuoksi usein kyvykkäämpänä ja pystyvämpänä urheilijana kuin vaikeavammaista urheilijaa, vaikka näin ei todellisuudessa välttämättä ole. Paraurheilun ja paraurheilijoiden yhdenvertaisuuden kannalta olisi tärkeää, että yleisöä opetettaisiin ymmärtämään paraurheilun luokittelua, sillä tällöin he myös oppisivat ymmärtämään eri vammaluokissa kilpailevien urheilijoiden tuloksia. Esimerkiksi ratakelauksessa kilpailevat Toni Piispanen ja Leo-Pekka Tähti ovat molemmat omissa vammaluokissaan maailmanhuippuja; Leo-Pekka Tähti kilpailee vammaluokassa T54 ja Toni Piispanen luokassa T51. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että Piispanen vamman vaikutusaste toimintakykyyn on suurempi kuin Tähden, sillä ratakelauksessa T54-luokassa kilpailevalla urheilijalla voi olla jopa 80 % enemmän lihaksia käytössä kuin T51-luokan urheilijalla. Täten tämä ero urheilijoiden toimintakyvyssä selittää myös sitä, miksi Leo-Pekka Tähden 100 metrin ennätys on 13,63 sekuntia ja Toni Piispanen 19,86 sekuntia. (Linnamaa, 2020.)

Luokittelun ja eri vammaluokkien eroavaisuuksien ymmärryksen lisääminen voisi auttaa vaikeavammaisista urheilijoista saamaan ansaitsemansa mediahuomion ja arvostuksen huippu-urheilijoina. Esimerkiksi vuonna 2019 vuoden parhaaksi yleisurheilijaksi ja parayleisurheilijaksi valittu Toni Piispanen ei päässyt Vuoden Urheilija -ehdokkaaksi, vaikka T51-luokassa kilpaileva Piispanen oli Dubain MM-kisojen paras suomalainen 100 metrin kullallaan ja 200 metrin hopeallaan. Sen sijaan T54-luokassa kilpailevat ratakelaaajat Amanda Kotaja ja Leo-Pekka Tähti olivat molemmat ehdolla Vuoden Urheilija -palkinnon saajaksi (Linnamaa, 2020). Paralympialiikkeen ja sen toimijoiden tulisikin panostaa tietoisuuden lisäämiseen paraurheilun luokittelusta ja varmistaa, että tiedotusvälineet ymmärtävät paraurheilun luokittelua, sillä medialla on mahdollisuus muokata yleisön käsityksiä paraurheilijoista sekä paraurheilusta, ja näin rakentaa yhdenvertaisempaa urheilua (Mashkovskiy & Brittain, 2017).

2.3.2 Supercrip ja media

Paralympialaiset ja paraurheilijat ovat aliedustettuja urheilujournalismissa, millä on ollut negatiivisia vaikutuksia paraurheilun kilpa- ja huippu-urheilustatukseen (Hellwege & Hallmann, 2020). Sen sijaan paralympialaisten ja arvokisojen ulkopuolella paraurheilijoista julkaistaan satunnaisesti inspiroivia henkilökuvia, joissa pääpaino on enemmän urheilijan vammassa ja sen voittamisessa kuin niinkään urheilussa (Purdue & Howe, 2012). Tällaisia inspiroivia tarinoita, joissa paraurheilijat sankarillisesti uhmaavat todennäköisyyksiä ja voittavat edessään olevat haasteet ja nousevat vaikeuksien kautta voittoon, kutsutaan myös nimellä supercrip eli sankarivammaisuus stereotyyppiä (Brittain, 2010; Hellwege & Hallmann, 2020).

Supercrip eli sankarivammaisuus on stereotyyppiä, jossa vammaisen ihmisen kuvataan henkilönä, joka voittaa tielleen tulevat esteet kovalla työllään ja periksiantamattomuudellaan ja täten toimii inspiraation lähteenä muille (Silva & Howe, 2012). Supercrip mallissa huomio kiinnittyy yksilön asenteeseen, työmoraaliin ja sinnikkyYTEEN, eikä niinkään vammaisten henkilöiden yhteiskunnassa kohtaamiin esteisiin (Gilbert & Schantz, 2008; Schalk, 2016). Supercrip mallissa vammaisen henkilö voi saavuttaa mitä vain, jos hän vain näkee vaivaa ja työskentelee tarpeeksi ahkerasti tavoitteidensa eteen. Tällainen supercrip –mallin mukainen näkökulma sopii myös nyky-yhteiskunnassa valloillaan olevaan kyvykkyyttä, pystyvyyttä, työntekoa ja yksilöä korostavaan ajatusmaailmaan.

Toisaalta ilman kriittistä tulkintaa, supercrip tyyppistä narratiivia voidaan pitää myös positiivisena representaationa, sillä se haastaa hallitsevia näkemyksiä vammaisuudesta (Silva & Howe, 2012). Pohjimmiltaan sankarivammaisuus narratiivien ilmeneminen voidaan nähdä kuitenkin olevan heijastusta ihmisten ja yhteiskunnan vammaisiin kohdistuvista matalista odotuksista. Juuri nämä matalat odotukset tekevät supercrip -mallista ja sankarivammaisuudesta ongelmallisen, sillä niissä pelkää urheiluun osallistuminen nähdään sankarillisena tekona, jolloin urheilijan tulosta pidetään toissijaisena asiana. (Pullen ym, 2019; Silva & Howe, 2012.) Jotkut saattavat myös väittää, että supercrip mallissa esiintyvät ominaisuudet, kuten periksiantamattomuus ja rohkeus, ovat ominaisuuksia, jotka yhdistetään myös olympiaurheilijoihin. On kuitenkin syytä huomioida, että siinä missä olympiaurheilijat usein nähdään inspiroivia pelkää urheilusuorituksensa vuoksi, niin

paralympiaurheilijat nähdään inspiroivina ja rohkeina esikuvina lähinnä vammansa ja sen voittamisen vuoksi. (Hellwege & Hallmann, 2020.)

Supercrip stereotypia vahvistaa oletusta vammaisiin kohdistuvista alhaisista odotuksista. McGillivrayn ym. (2021) mukaan supercrip tarinat antavat yleisölle mahdollisuuden unohtaa ne haasteet ja esteet, joita vammaisen henkilö kohtaa yhteiskunnassa. Supercrip –stereotypian mukaiset kirjoitukset tarjoavat yleisölle lohdullisen tarinan siitä, kuinka vammaisen henkilö ei anna vammansa estää häntä vaan nousee vaikeuksien kautta voittoon (Hellwege & Hallmann, 2020; McGillivray ym. 2021; Silva & Howe, 2012). Supercrip perustuu vahingolliseen näkökulmaan, jonka mukaan vammaisen henkilö kykenee vammastaan huolimatta tavoittelemaan unelmiaan ja tekemään jotakin positiiviseksi koettua, kunhan hän yksilönä näkee tarpeeksi vaivaa edessään olevien esteiden voittamiseksi. Tällainen uutisointi korostaa urheilijan vammaisuutta ja vahvistaa medikalisoitua käsitystä vammaisuudesta henkilökohtaisena tragediana, kuitenkin tunnustamatta vammaisuuteen sisältyviä sosiokulttuurisia ulottuvuuksia ja haasteita, joita vammaiset henkilöt kohtaavat jokaisella yhteiskunnan osa-alueella. (Gilbert & Schantz, 2008; Kolotouchkina ym, 2021; McGillivray ym. 2021.)

Paraurheilussa esiintyvä supercrip -malli ei kuitenkaan ole urheilussa ilmiönä uusi. Esimerkiksi naisurheilijoita on jo pitkään stereotypisoitu, trivialisoitu ja seksualisoitu mediassa, esimerkiksi ylikorostamalla sukupuolta, tytöttelemällä, seksualisoimalla, korostamalla henkilökohtaista elämää ja toissijaistamalla urheilusaavutuksia (Mutz & Meier, 2016). Tämä naisurheilijoihin ulkonäköön ja sukupuolen korostamiseen perustava uutisointi kiinnittää supercrip -mallin tapaan huomion urheilun ulkopuolisiin tekijöihin, tehden urheilijoista ulkoisia objekteja ja yleisön viihdyttäjiä, joiden avulla pyritään vain myymään tarinoita (Linnamaa, 2020). Näissä molemmissa representaatiotavoissa ulkoisesti tekijöistä, kuten urheilijan vammasta, tulee keskeisempiä huomionkohteita kuin itse urheilusuorituksesta. Tällaiset representaatiotavat lisäävät urheilun eriarvoisuutta ja ovat vahingollisia paraurheilijoiden ja paraurheilun huippu-urheilijastatukselle. (Hellwege & Hallmann 2020; McGillivray ym., 2021.)

2.4 Paraurheilu yhteiskunnallisena muutosvoimana

Kansainvälisen Paralympiakomitean (IPC) toiminnan kulmakivenä ja keskeisenä tavoitteena on paraurheilun avulla inspiroida maailmaa sekä parantaa vammaisten henkilöiden asemaa ja osallisuutta oikeudenmukaisemman yhteiskunnan saavuttamiseksi (Braye, Gibbons & Dixon, 2013). Viimeisten vuosikymmenten aikana kiinnostus paraurheilua kohtaan on kasvanut, mikä on myös lisännyt paralympialiikkeen yhteiskunnallista vaikuttavuutta sekä mahdollisuuksia nostaa esille laajempia yhteiskunnallisia kysymyksiä, liittyen esimerkiksi vammaisten henkilöiden oikeuksiin ja osallisuuteen (Bartsch ym, 2018; Carty ym, 2021; Kolotouchkina ym, 2021; Misener & Darcy, 2014). Gold & Gold (2007) toteavatkin, että nykypäivänä paralympialiikkeellä on keskeinen rooli vammaisuuteen kohdistuvien asenteiden muuttamisessa ja vammaisten ihmisten osallisuuden kasvattamisessa.

Toisaalta Pullen, Jackson ja Silk (2020) tuovat esiin, että näistä paralympialiikkeen yhteiskunnallisista muutostavoitteista huolimatta, tutkimukset eivät ole vielä löytäneet riittävästi empiirisiä todisteita siitä, ovatko paralympialiike ja paralympialaiset todella muuttaneet ihmisen asenteita ja käsityksiä vammaisuutta kohtaan, ja jos ovat niin miten. Brave, Gibbons ja Dixon (2013) esittävät, että paralympialaisten suosion ja saaman mediahuomion avulla olisi mahdollista tehdä paljon enemmän vammaisten oikeuksien edistämiseksi ja eriarvoisuuden vähentämiseksi laajemmin yhteiskunnassa, myös paralympialaisten ulkopuolella. Sen lisäksi, että urheilu heijastaa hallitsevia yhteiskunnallisia arvoja ja toistaa sosiaalista eriarvoisuutta, se voi myös tarjota kontekstin vastarinnalle ja sosiaaliselle muutokselle (DePauw, 1997).

On kuitenkin syytä tiedostaa inklusion ja huippu-urheilun eksklusiivisen luonteen välillä oleva lähtökohtainen ristiriita (Goh, 2020; Howe & Silva, 2018). Siinä missä inklusio on toimintaa, joka eikä sulje ketään ulkopuolelle (Magnanini & Morelli, 2021), niin huippu-urheilun eksklusiiviseen luonteeseen kuuluu, että kyvyn puutteen vuoksi jotkut ihmiset suljetaan aina ulkopuolelle (Gog 2020; Purdue & Howe 2012). Lisäksi paraurheilun kontekstisissa, valtava määrä vammaisia henkilöitä suljetaan ulkopuolelle pelkästään johtuen paraurheilun luokittelusäännöistä (Howe & Silva, 2018). Paraurheilun yhdenvertaisuuden

kannalta luokittelu onkin ristiriitainen konsepti, sillä samalla kun luokittelu toimii paraurheilun mahdollistavana tekijänä niin se toimii myös paralympialaisten portinvartijana ja sulkee paralympialaisten ulkopuolelle ne urheilijat, jotka eivät täytä Kansainvälisen Paralympiakomitean määrittelemien luokittelusääntöjen vaatimuksia (Goh 2020; Howe 2008; Howe & Silva, 2018). Paralympialiikkeen ja sen toimijoiden onkin syytä pohtia, onko sen ensisijaisena tavoitteena edistää inklusiota ja yhdenvertaisuutta, ja tuoda esiin laajasti eri vammaisurheilulajeja ja vammoja, vai tavoitella olympiaurheilun kaltaista huippu-urheiluasemaa.

Vammaisuuteen liitettävien negatiivisten miellelyhtymien ja stereotyyppien voidaan nähdä olevan ristiriidassa urheiluun liitettävien odotusten ja vaatimusten kanssa, jossa korostuvat fyysisen suorituskyvyn maksimointi ja kyvykkyys (Brittain, 2010; DePauw, 1997). Nämä ennakkoluulot heikentävät vammaisten mahdollisuuksia osallistua liikuntaan ja urheiluun, puhumattakaan huippu-urheilijan uran tavoittelusta. Paralympialaisilla ja paralympialiikkeellä nähdään usein olevan kyky edistää vammaisten henkilöiden asemaa ja murtaa vammaisten henkilöiden kohtaamia esteitä sekä muuttaa vammaisiin henkilöihin liitettäviä negatiivisia käsityksiä ja stereotyyppioita (Kolotouchkina ym, 2021; Linnamaa, 2020). DePauwin (1997) mukaan urheilun avulla on mahdollisuus vaikuttaa ihmisten asenteisiin ja edistää laajempaa yhteiskunnallista muutosta. On kuitenkin syytä tiedostaa, että paralympialaiset itsessään eivät pysty poistamaan syvään juurtunutta yhteiskunnallista eriarvoisuutta ja monimukaisia sosiaalisia ongelmia, jotka ovat pitkään olleet osa monien vammaisten elämää (Smith & Thomas, 2012).

Useissa tutkimuksissa on tuotu esiin argumentteja paraurheilun yhteiskunnallista muutosvoimasta ja kyvystä tuoda esiin laajempia yhteiskunnallisia kysymyksiä. Tutkimukset tuovat esiin, että paraurheilun avulla on mahdollista haastaa yhteiskunnassa vallitsevia stereotyyppioita, jotka muokkaavat käsityksiämme ja ajatuksiamme vammaisuudesta ja vaikuttavat tapoihimme puhua vammaisuudesta. (Bartsch ym, 2018; Carty ym. 2021; Kolotouchkina ym. 2021; Misener & Darcy, 2014.) Paralympialiikettä on myös ylistetty sen vammaisia henkilöitä voimaannuttavasta vaikutuksesta, sillä yleinen luulo on, että kovatasoisten kilpailusuoritusten seuraaminen motivoi vammaisia henkilöitä urheilun ja liikunnan pariin (Peers 2012; Smith & Thomas, 2012). Purdue & Howe (2012) mukaan

todellisuudessa mitä kilpaillumpaa paraurheilusta tulee, niin sitä kauempana se on tavallisesta vammaisesta henkilöstä ja hänen arjestaan. Lisäksi tällainen motivaatioon ja inspiraatioon perustuva lähestymistapa ei huomioi vammaisten henkilöiden kohtaamia rakenteellisia ja sosiaalisia esteitä, jotka estävät vammaisia henkilöitä täysimääräisen osallisuuden (Brown & Pappous, 2018).

On totta, että paralympialaiset ja paraurheilun tapahtumat luovat mahdollisuuksia nostaa esille laajempia yhteiskunnallisia kysymyksiä johtuen kisojen saamasta laajasta mediahuomiosta (Bartsch ym. 2018; McGillivray ym. 2021). Olisi kuitenkin yksinkertaistettua väittää, että paralympialaiset itsessään voivat toimia osallisuuden edistäjänä yhteiskunnassa ja ajaa yhteiskunnallista muutosta (Smith & Thomas, 2012). Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö paralympialaisten ja paralympialiikkeen avulla olisi mahdollista nostaa esiin vammaisten henkilöiden yhteiskunnassa kohtaamia haasteita ja vaikuttaa ihmisten asenteisiin ja käsityksiin vammaisuudesta, ja sitä kautta murtaa vammaisuuden liitettäviä stereotyyppioita ja käsityksiä sekä osallisuuden esteitä.

3. TUTKIMUSASETELMA

Tässä osiossa esittelen kandidaatintutkielman tutkimusongelman sekä tutkimuskysymykset, joihin pyrin tutkielmassani vastaamaan. Lisäksi esittelen tutkielmassa käyttämäni aineiston sekä valitsemani tutkimusmenetelmän eli teoriaohjaavan sisällönanalyysin. Viimeisenä käyn läpi tutkielman analyysiprosessin etenemisen sekä pohdin tutkielmaan liittyviä tutkimuseettisiä kysymyksiä.

3.1 Tutkimusongelma ja –kysymykset

Useat tutkimukset ovat osoittaneet, että tiedotusvälineillä on merkittävä rooli asenteiden muokkaajana sekä tietoisuuden lisääjänä (Carty ym, 2021; Howe, 2008; Linnamaa, 2020; Rees, Robinson & Shields, 2019). Täten tapa, jolla tiedotusvälineet esittävät ja kuvaavat niin vammaisuutta kuin paraurheilua, voi merkittävästi vaikuttaa siihen, kuinka muu väestö heidät näkee (Brittain, 2010; Carty ym, 2021). Mediarepresentaatiolla voidaan siis nähdä olevan keskeinen vaikutus siihen, kuinka paraurheilu ja -urheilijat sekä vammaiset ihmiset nähdään yhteiskunnassa (Rees, Robinson & Shields, 2019). Täten onkin mielenkiintoista tutkia niitä tapoja, joilla paraurheilijat on esitetty suomalaisen median toimesta.

Tämän kandidaatintutkielman tavoitteena on tutkia miten paraurheilijat on esitetty Yle Uutisten nettiiutisissa vuosina 2018-2021. Tavoitteena on myös tarkastella, miten nämä representaatiot mahdollisesti muovaavat ja rakentavat kuvaa paraurheilijoista ja -urheilusta. Pyrin tutkielmassani vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- *Miten paraurheilu ja paraurheilijat on esitetty Yle Uutisten nettiiutisissa vuosina 2018-2021?*
- *Millaista kuvaa nämä representaatiot rakentavat ja muovaavat paraurheilusta ja paraurheilijoista?*

Tutkielman aineistona toimivat vuosien 2018-2021 aikana tunnisteilla ‘paralympialaiset’, ‘vammaisurheilu’, ‘PyeongChangin paralympialaiset 2018’ ja ‘Tokion paralympialaiset 2020’ ilmestyneet Yle Uutisten nettiiutiset.

3.2 Aineisto

Tutkielman aineistona toimivat vuosien 2018-2021 aikana Yle Uutisten nettisivuilla tunnisteilla *'paralympialaiset'*, *'vammaisurheilu'*, *'PyeongChangin paralympialaiset 2018'* ja *'Tokion paralympialaiset 2020'* ilmestyneet nettiutiset. Tutkielman aineisto koostuu yhteensä 344 suomenkielisestä kirjallisesta muodossa olevasta nettiutisesta (liite 1). Edellä mainituilla tunnisteilla löytyi lähemmäs 400 nettiutista, mutta tutkielman tutkimuskysymyksien kannalta tästä aineistoista rajattiin pois uutiset, jotka eivät koskeneet paraurheilua ja paraurheilijoita, joten esimerkiksi olympilaiset ja Special Olympics kisoja koskevat uutiset jäivät tutkielman aineiston ulkopuolelle. Lisäksi aineiston analyysissä huomio oli kirjoitetussa sanassa, joten analyysin ulkopuolelle jäivät myös esimerkiksi uutisissa esiintyvät kuvat ja videot.

Aineisto koostuu sekundaariaineistoista, jotka kerättiin Yle Uutisten nettiutissivustolta. Päätin kerätä tutkielman aineiston Yle Uutisten nettisivuilta, sillä kyseillä alustalla uutiset ovat vapaasti luettavissa ilman maksumuuria. Lisäksi valtion omistamana mediayhtiönä Yle Uutiset ei ole monien muiden mediatalojen tapaan riippuvainen kaupallisista tekijöistä. Tämä tuo mukanaan riippumattomuutta sekä vapautta kirjoittaa uutisia ilman kaupallisia tavoitteita. Lisäksi Yle on yksi Suomen suosituimmista mediayhtiöistä tavoittaen päivittäin 82 prosenttia suomalaisista. Vuonna 2020 Ylen teettämän kanava- ja palvelumielikuvatutkimuksen (KMK) mukaan, viikon aikana Yle tavoittaa verkko- ja mobiilipalveluidensa kautta 70 % suomalaisista (Yle Uutiset, 2020). Näin laaja tavoitavuus tekee Ylestä vaikutusvaltaisen mediayhtiön, jonka on mahdollista uutisoinnillaan tavoittaa laajoja yleisöjä ja täten vaikuttaa heidän mielipiteisiinsä ja näkemyksiinsä. Tutkielman tutkimuskysymysten kannalta tämä on merkittävä tekijä ja yksi niistä syistä, jonka vuoksi aineisto kerättiin Ylen verkkosivuilta. Lisäksi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassaan Yle (2022) on sitoutunut tasa-arvoisuuteen, yhdenvertaiseen kohteluun ja ihmisen arvostamiseen tuottamissaan sisällöissä, mikä on etenkin paraurheilun kannalta oleellinen tekijä.

3.3 Laadullinen tutkimus ja teoriaohjaava sisällönanalyysi

Tämä tutkielma on luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jonka pyrkimyksenä on kuvata, ymmärtää ja tulkita sitä, miten paraurheilu ja paraurheilijat on esitetty Yle Uutisten nettiiutisissa vuosina 2018-2021. Lisäksi tavoitteena on pohtia, millaista kuvaa nämä representaatiot mahdollisesti rakentavat ja muovaavat paraurheilusta ja paraurheilijoista.

Tutkimusmenetelmänä toimi abduktiivinen eli teoriaohjaava sisällönanalyysi, joka sijoittuu teoria- ja aineistolähtöisen tutkimuksen välimaastoon. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä aineisto ja teoria vuorottelevat analyysissä. Tämä tarkoittaa, että analyysissä aineistosta etsitään teoreettisia kytkentöjä, mutta analyysi ei kuitenkaan perustu pelkästään teoriasta muodostettuihin valmiisiin koodeihin vaan tutkitaan myös, millaisia asioita aineistosta nousee esiin. Tällä tavoin aikaisemman tutkimuksen pohjalta operationalisoitu koodisto ei rajoita tutkijan mahdollisuuksia tutkia aineistossa esiintyvää moniäänisyyttä tai yhdistellä aikaisemmissa tutkimuksissa esiintyneitä kategorisointeja. (Silvasti 2014.) Sisällönanalyysissä keskitytään usein siihen, mistä asioista, aiheista ja teemoista aineisto kertoo. Tässä tutkielmassa huomio on siinä, miten paraurheilu ja paraurheilijat on esitetty Yle Uutisten nettiiutisissa.

3.4 Analyysiprosessi

Silvastian (2014) mukaan sisällönanalyysissä tutkimusaineiston analyysi on prosessi, jonka kuluessa aineistoa jäsennetään, järjestetään, koodataan ja luokitellaan. Analyysi aloitetaan useimmiten koodaamalla aineistoa, millä tarkoitetaan aineiston jäsentämistä ja luokittelua, niin myös tässä tutkielmassa (Silvasti, 2014). Tässä tutkielmassa koodaus lähti liikkeelle teorian pohjalta muodostetusta koodistosta, joka ohjasi aineiston analyysia. Analyysissä otettiin kuitenkin huomioon myös mahdolliset muut aineistoista nousevat koodit.

Teoriaohjaavaa sisällönanalyysia hyödyntäen etsin kerätystä media-aineistosta tapoja, eli koodeja, joilla paraurheilijat ja paraurheilu esitetään aineistossa. Teorian pohjalta koodeiksi muotoutuivat inspiraatioon (unelma, esimerkki, menestystarina) ja henkilökohtaiseen tragediaan (vammutuminen, onnettomuus) liittyvät koodit, vammaluokat ja luokittelu, sekä

urheiluun, kilpailemiseen ja urheiluraportointiin liittyvät koodit, kuten kisatulokset, arvokisat ja ennätykset. Kiinnitin huomiota myös siihen, että esiintyykö uutisoinnissa kansainvälisessä tutkimuksessa esiin nousutta supercrip-malliin, eli sankarivammaisuuteen, perustuvaa representaatiota.

Aineiston koodaamisen jälkeen yhdistin aineistosta löydetty koodit tutkimuskysymysten kannalta oleellista informaatiota sisältäviksi laajemmiksi asiakokonaisuuksiksi eli teemoiksi. Tutkimuskysymysten kannalta aineistosta löydettyistä koodeista nousi esiin kolme keskeistä teemaa; urheilu- ja kisaraportointi, supercrip – vaikeuksista voittoon, ja paraurheilun yhteiskunnalliset kysymykset. Näitä teemoja peilasin kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa esiin nousseisiin teemoihin ja keskeisiin tutkimusaiheisiin. Kvalitatiivisen tutkimuksen analyysissä ja tulkinnassa onkin hyvä panostaa empirian ja teorian yhteyksien etsimiseen, jotta tutkijan ennakko-odotukset ja valmiiksi asetetut teemat eivät valuisi tutkimustuloksiin (Silvasti 2014). Analyysissä ja aineiston tulkinnassa yhdistin empiiriset havaintoni aiemmin ilmestyneeseen tutkimuskirjallisuuteen ja teoriaan, joita käyn läpi seuraavassa tutkielman tuloksia käsittelevässä osiossa.

3.5 Tutkimuseettiset kysymykset

Tutkielman aineisto on kerätty Yle Uutisten nettisivuilta, joka on kaikille avoin eikä aineistoon liity suoranaisia tutkimuseettisiä tai tietosuojaan liittyviä kysymyksiä. Täten tutkimuksen toteuttamiseen ei vaadittu eettistä ennakoarviointilausuntoa ihmistieteiden eettiseltä toimikunnalta. Yleisten eettisten periaatteiden mukaan tutkimuksessa tulee kunnioittaa tutkittavien ihmisarvoa, yksityisyyttä, itsemääräämisoikeutta ja muita oikeuksia. Lisäksi tutkimuseetiikan toteutumisen kannalta on oleellista välttää aiheuttamasta tutkittavina oleville ihmisille, yhteisöille ja muille tutkimuskohteille aiheutuvia merkittäviä riskejä, vahinkoja ja haittoja. (Vuori, n.a.)

Tutkimuseettisistä syistä tässä tutkielmassa ei nosteta tarkoituksenmukaisesti esiin yksittäisiä urheilijoita, jotka esiintyvät tutkimusaineiston uutisissa. Esimerkiksi aineistoa lainatessa säilytetään henkilön anonymiteetti, jotta kukaan yksittäinen henkilö ei tietämättään

joudu huomion keskipisteeksi. Tämän toimintatavan tarkoituksena on kunnioittaa tutkimusaineistossa esiintyvien henkilöiden yksityisyyttä. On kuitenkin syytä huomioida, että aineiston uutiset ovatkin kaikille avoimia, jolloin täyttä anonymiteettiä ei ole tämän tutkimuksen puitteissa mahdollista taata. Lisäksi tutkielmassa aineistoa analysoidaan kokonaisuutena, jolloin pääpaino ei ole yksittäisissä uutisissa eikä yksittäisen urheilijan esiintuominen ole täten tutkimuksen kannalta tarkoituksenmukaista.

Tutkimuksen eettisyyteen ja keskeisiin arvoihin kuuluu myös pyrkimys tuottaa uutta ja merkityksellistä tutkimustietoa asioista, joista emme tiedä tarpeeksi (Vuori, n.a.). Toistaiseksi Suomessa paraurheilua on tutkittu verrattain vähän, ja myös kansainvälisesti paralympialaisia ja vammaisurheilua koskevasta tutkimuksesta on puutetta (Goh, 2020). Ottaen huomioon tiedotusvälineiden roolin asenteiden muokkaajana sekä tietoisuuden lisääjänä, on merkityksellistä tutkia mediarepresentaatiota ja pohtia sen vaikutusta siihen, miten paraurheilijat ja -urheilijat nähdään yhteiskunnassa. Tästä näkökulmasta tämä tutkielma pyrkii tuottamaan uutta tietoa siitä, kuinka paraurheilijat on esitetty suomalaisen median toimesta.

4. TUTKIELMAN TULOKSET

Tässä osiossa käsittelen tutkielman keskeisempiä tuloksia sekä aineistosta esiin nousseita havaintoja. Aineiston analyysiprosessin myötä aineistosta nousi esiin kolme tutkimuskysymysten kannalta keskeistä teemaa; urheilu- ja kisaraportointi, supercrip – vaikeuksista voittoon, ja paraurheilun yhteiskunnalliset kysymykset, joita käsittelen tässä tutkielman tulososiossa tarkemmin.

4.1 Urheilu- ja kisaraportointi

Tutkielman aineistosta selkeästi eniten esiin nouseva teema oli urheilu- ja kisaraportointi, jossa keskiössä oli urheilijan tulos, kisaraportit ja urheiluspesifiys. Suurin osa aineiston nettiutisista olikin kisaraportin tyyllisiä suhteellisen lyhyitä uutisia, joissa tuotiin esiin, kuinka paraurheilijat olivat kisoissa pärjänneet ja millaisia tuloksia he olivat tehneet. Lisäksi tämän teeman uutisissa esiintyi myös niin sanottuja kisaennakkoja, etenkin ennen suurempia arvokisoja, kuten paralympialaisia tai parayleisurheilun EM- ja MM-kisoja.

Hellwegen ja Hallmannin (2020) mukaan paraurheilun viestinnästä puuttuvat usein urheiluspesifit kommentit, informaatio lajin säännöistä ja luokittelusta, sekä tiedot aikaisemmista tuloksista ja ennätyksistä. Tämän tutkielman tulokset eivät ole täysin yhdenmukaisia Hellwegen ja Hallmannin väitteen kanssa. Monet tutkielman aineistona toimineet uutiset sisälsivät sekä urheiluspesifejä kommentteja sekä tietoja aikaisemmista tuloksista ja ennätyksistä, mutta sen sijaan informaatiota lajin säännöistä ja luokittelusta esiintyi harvoin. Monissa uutisissa urheilijan vammaluokka oli mainittu, mutta suurimmassa osassa uutisista vammaluokkia ei avattu sen tarkemmin lukijalle. Esimerkiksi parayleisurheilun vammaluokat T51- ja F34-luokka, sekä parauinnin SB7, S14 ja S9 vammaluokat mainittiin uutisoinnissa mutta ilman tarkentavia tietoja vammaluokkien eroavaisuuksista. Monellekaan lukijalle vammaluokat pelkkinä kirjain-numeroyhdistelmänä eivät kerro juurikaan urheilijan toimintakyvystä ja vamma-asteesta, joilla on kuitenkin keskeinen vaikutus urheilijan suoritukseen ja kisatulokseen.

Luokittelu on paraurheilun mahdollistava tekijä, joten luokittelun puuttuminen uutisoinnista jättää myös oleellisen osan paraurheilusta pois. Lisäksi luokittelun puuttuminen uutisoinnista asettaa paraurheilijat eriarvoiseen asemaan, sillä tyypillisesti urheilijat lievimmällä vammalla saavat eniten mediahuomiota, sekä usein myös arvostusta huippu-urheilijoina, koska heidän urheiluasuorituksensa vastaa läheisimmin yleistä käsitystä huippu-urheilusta (Mashkovskiy & Brittain, 2017). Suomessa tämä näkyy muun muassa moninkertaisen paralympiavoittajan ja Vuoden Urheilija 2016 -palkinnon voittaneen Leo-Pekka Tähden saamassa mediahuomiossa. Esimerkiksi tämän tutkielman aineistossa Tähden nimi oli mainittu yli 50 nettiuutisen otsikossa, siinä missä Toni Piispasen nimi esiintyi 22 otsikossa ja Liisa Liljan nimi 12 otsikossa.

Purduen ja Howen (2012) ovat tutkimuksissaan todenneet, että paraurheilun urheilu-uutisointi keskittyy pitkälti paralympialaisten ympärille sekä isoihin kansainvälisiin arvokilpailuihin, jolloin paraurheilu saa eniten mediahuomiota. Tämä nousi esiin myös tutkielman aineistosta. Yle Uutisten nettiuusissa paraurheilun uutisointi keskittyi paralympialaisten lisäksi etenkin parayleisurheilun ja -uinnin MM-kisoihin, sekä parayleisurheilun EM-kisoihin. Muut kesäparalajit, kuten esimerkiksi pararatsastus, paratriathlon ja jousiammunta, saivat vähemmän mediahuomiota. Talviparalajeista sekä lumilautailu että maastohiihto nousivat uutisoinnissa esiin pitkälti Matti Suur-Hamarin (lumilautailu) ja Sini Pyn (kelkkahiihto) myötä. Eri lajien medianäkyvyyden ja mediassa esiintyvien esikuvien uskotaan vaikuttavan yleisön liikuntavalintoihin sekä eri lajien suosioon (Eriksson ym, 2016), joten ei ole yhdentekevää, miten media tuo esiin eri lajien urheilijoita. Esimerkiksi paraurheilun uranuurtaja Leo-Pekka Tähti on varmasti toiminut esikuvana monelle, ja osaltaan vaikuttanut ratakelaukseen suosioon sekä siihen, että Suomesta on noussut useita menestyviä ratakeliajia.

Kokonaisuudessaan paralympialaisten näkyvyys jää kuitenkin suhteellisen pieneksi ja mediajatkuvuus heikoksi kisojen ulkopuolella. Purduen ja Howen (2012) mukaan paralympialaisten ja arvokisojen ulkopuolella paraurheilijoista julkaistaan satunnaisesti inspiroivia henkilökuvia, joissa pääpaino on tyypillisesti urheilijan vammautumisessa, vammassa ja esteiden voittamisessa. Seuraavassa osiossa käsittelemkin tähän aiheeseen liittyvää tutkielman aineistosta esiin noussutta teemaa eli supercrip stereotypiaa/sankarivammaisuutta.

4.2 Supercrip – vaikeuksista voittoon

Supercrip eli sankarivammaisuus on stereotypia, jossa vammaisen ihminen kuvataan henkilönä, joka voittaa kaikki tielleen tulevat esteet kovalla työllään ja periksiantamattomuudellaan. Supercrip mallissa huomio kiinnittyy yksilön asenteeseen, työmoraaliin ja sinnikkyYTEEN, eikä niinkään vammaisten henkilöiden yhteiskunnassa kohtaamiin esteisiin. (Schalk, 2016.) Supercrip mallissa vammaisen henkilö voi saavuttaa mitä vain, jos hän vain näkee vaivaa ja työskentelee tarpeeksi ahkerasti tavoitteidensa eteen.

Paraurheilun uutisoinnissa supercrip –mallin mukaiset uutiset ovat tyypillisesti inspiroivia tarinoita paraurheilijoista, jotka uhmaavat todennäköisyyksiä ja voittavat edessään olevat haasteet ja nousevat vaikeuksien kautta voittoon (Hellwege & Hallmann, 2020). Esimerkiksi tämän tutkielman aineistossa supercrip -mallin mukaisissa uutisissa toistuivat ilmaukset, kuten *“ei luovuttanut”*, *“periksiantamattomuus”*, *“elämä muuttui täysin”*, *“taisteli takaisin”* ja *“elämä jatkuu”*. Uutisissa sanottiin muun muassa miten urheilija x *“on näyttänyt esimerkillään, kuinka elämä jatkuu vammautumisesta huolimatta”*, ikään kuin luoden lohdullista tarinaa siitä kuinka elämä ei päätykään vammautumiseen.

Aineistossa paraurheilua ja –urheilijoita koskevassa supercrip uutisoinnissa nousi esiin, kuinka henkilön elämä muuttui silmänräpäyksessä, mutta tästä huolimatta hän on onnistunut kääntämään vaikeudet voitoksi ja menetykset mahdollisuuksiksi, ja tänä päivänä jahtaa omia unelmiaan ja tavoitteitaan (Kuva 1). Hellwegan ja Hallmannin (2020) mukaan tällaiset uutiset tarjoavat yleisölle lohdullisen tarinan siitä, kuinka paraurheilija ei anna vammansa estää häntä vaan tavoittelee vammastaan huolimatta omia unelmiaan.

Yleisurheilu

13-vuotias porilaispoika uskoi itseensä ja kirjoitti kirjeen, jolla hän pyysi avustusta – myöhemmin hänestä tuli Suomen paraurheilun supertähti

Lumilautailu

Kymmenen vuotta sitten Matti Suur-Hamari heräsi teho-osastolta ilman toista jalkaansa – nyt hän on kaiken voittanut paralumilautailija, joka aikoo haastaa vammattomat huippulaskijat

Loputon kilpailuvietti ja vahva usko itseensä on puskenut Matti Suur-Hamarin suuriin saavutuksiin.

Alppihiihto

Halvaantumisen muutti Nette Kivirannan elämän, muttei sammuttanut intohimoa – 20-vuotias palasi rinteeseen ja tavoittelee uraa paraurheilijana

Vammaisurheilu

Parikymppisen nuorukaisen elämä pysähtyi, kun hän sukelsi pää edellä lammenpohjaan – 22 vuotta myöhemmin Teppo Polvi rullaa kohti Tokion paralympialaisia

Teppo Polvi kilpaillee käsipyöräilyn "pahiten haavottuneiden" luokassa ja tavoittelee menestystä Tokion paralympialaisissa 2020.

Vakava onnettomuus oli romuttanut koko elämän - Silti ratsastaja Jaana Kivimäki taisteli takaisin satulaan

Paralympialaiset

Syöpä vei jalan, mutta Jussi Lotvonen ei luovuttanut – nyt menetetyn jalan tilalla on He-Man-proteesi ja mies tähtää paralympialaisiin

Vammaisurheilu

Leikkauksen jälkeen halvaantuneen Marjaana Heikkisen oli vaikea hyväksyä vammautumistaan – "Urheilun ansiosta hyväksyn itseni yhteiskuntaan"

Vammaisurheilu

Auto-onnettomuus ja uintitapaturma pysäyttivät parikymppisten suomalaisten elämät – nyt Harri Sopanen ja Teppo Polvi jahtaavat samaa unelmaa

Parapyöräilijät Harri Sopanen ja Teppo Polvi tietävät, mitä tuntuu rakentaa elämä kokonaan uudelleen. Se on luonut pohjan ainutlaatuiselle ystävyydelle.

Paralympialaiset

Paralympiahiihtäjä Sini Pyulle ehdotettiin eläkettä 17-vuotiaana – kahdeksan vuotta myöhemmin Pyeongchangiin lähtevä urheilija ihmettelee tapaa, jolla yhteiskunta suhtautuu vammaisiin

Sini päätti alusta asti keskittyä mieluummin mahdollisuuksiin kuin menetyksiin, siksi oli loukkaavaa, kun hänen ajateltiin luovuttavan.

Kuva 1. Supercrip uutisointia. Lähde: Yle Uutisten nettiutiset (liite 1. Tutkimusaineisto)

Kansainvälisiä tutkimuksia lukiessa muodostui kuva, että supercrip -stereotypian mukainen uutisointi muodostaisi valtaosan paraurheilijoita koskevasta uutisoinnista. Tämän tutkielman tutkimusaineistoista tällaista ei kuitenkaan ole havaittavissa vaan suurin osa aineiston uutisista oli urheilu- ja kisauutisia, joissa käsiteltiin paraurheilijan tuloksia sekä arvokilpailuita. Kokonaisuudessaan tutkielman aineistosta vain noin reilut parikymmentä uutista oli supercrip -mallin mukaisia vaikeuksista voittoon uutista. Ottaen huomioon, että tutkielman aineisto koostuu yhteensä 344 nettiutisesta, niin vain noin 6% aineiston uutisista oli supercrip uutisoinnin mukaista. Täten voidaan katsoa, että kyse ei lopulta ole suuresta osuudesta. Tämä ei tarkoita, etteikö näillä supercrip -uutisilla voisi silti olla merkittäviä vaikutuksia siihen, kuinka yleisö paraurheilijat näkee.

4.3 Paraurheilun yhteiskunnalliset kysymykset

Viimeisten vuosikymmenten aikana kiinnostus paraurheilua kohtaan on kasvanut, minkä on sanottu lisänneen myös paralympialiikkeen yhteiskunnallista vaikuttavuutta sekä mahdollisuuksia nostaa esille laajempia yhteiskunnallisia kysymyksiä (Bartsch ym, 2018; Carty ym, 2021; Kolotouchkina ym, 2021; Misener & Darcy, 2014). Tämän tutkielman aineistosta nousi esiin kolme vammaisurheilijoiden yhdenvertaisuuteen liittyvää yhteiskunnallista keskustelua, sekä lisäksi yksittäisiä uutisia liittyen urheilijoiden yhdenvertaiseen kohteluun ja koronapandemian vaikutuksiin paraurheilijoiden harjoitteluun ja paralympialaisten järjestämiseen.

Tutkielman aineiston uutisista eniten esiin noussut yhteiskunnallinen keskustelu liittyi parayleisurheilun EM-kisojen urheilijoiden omavastuuosuuksiin, joista julkaistiin yhteensä 13 uutista. Aihe nousi laajempaan keskusteluun urheilijan twiitin myötä, jossa hän totesi säästäneensä sievoisen summan voittamalla mitalin. Suomen Urheiluliitto oli ennen kilpailukautta määrittänyt, että kaikki, jotka jäävät ilman mitaleita parayleisurheilun EM-kisoissa, joutuvat maksamaan kisamatkastaan 900 euroa. Tämä paraurheilijoiden omavastuukäytäntö nousi otsikoihin urheilijan twiitin myötä ja herätti yleisössä ihmettelyä ja tuohtumusta, sillä samanlaista omavastuuosuusperiaatetta ei ollut käytössä vammattomien arvokisoissa aikuisurheilijoilla. Aihe nousikin nopeasti yhteiskunnalliseksi keskusteluksi yhdenvertaisuudesta, johon ottivat kantaa niin yhdenvertaisvaltuutettu, Urheiluministeri kuin Opetus- ja kulttuuriministeriön liikunnan vastualueen johtaja. Aiheeseen reagoitiin myös Ruotsissa, jossa suomalaisten parayleisurheilijoiden omavastuuosuudet nousivat esimerkiksi Aftonbladetin urheilusivujen pääuutiseksi (Yle Urheilu, 23.8.2018).

Toinen aineiston uutisista esiin noussut aihe liittyi porilaisten marssin soittamiseen paralympiavoittajille, josta kirjoitettiin yhteensä 3 uutista. Aihe nousi esiin, kun useat Yle Urheilun paralympialähetyksien katsojat kysyivät, miksei Matti Suur-Hamarin kultamitalin kunniaksi soitettu Porilaisten marssia, joka on perinteisesti soitettu olympiavoiton kunniaksi. Aihe nosti esiin kysymyksen paraurheilijoiden arvostuksesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta median toimesta, sillä vaikka olympialaiset ja paralympialaiset ovat eri kilpailu, niin ne eivät ole eriarvoinen kilpailu (Yle Uutiset, 13.3.2018). Suomen Paralympiakomitean näkökulmasta

Porilaisten marssin soittamatta jättäminen on osa isompaa vammaishuippu-urheilun yhdenvertaisuuskeskustelua. Se, että keskustelu Porilaisten marssin soittamisesta ylipäänsä nousi esiin, voi nähdä kertovan siitä, että yleisö odottaa myös medialta urheilijoiden yhdenvertaista kohtelua (Yle Uutiset, 13.3.2018).

Kolmas aineiston uutisista esiin noussut yhdenvertaisuuteen liittyvä aihe liittyi paraurheilijoiden väliseen yhdenvertaisuuteen ja Vuoden Urheilija -ehdokkuuteen, kun vuonna 2019 vuoden parhaaksi yleisurheilijaksi ja parayleisurheilijaksi valittu Toni Piispanen ei päässyt Vuoden Urheilija -ehdokkaaksi. Vammaluokassa T51 kilpaileva Piispanen oli Dubain MM-kisojen paras suomalainen 100 metrin kullallaan ja 200 metrin hopeallaan, mutta tästä huolimatta Piispanen ei mahtunut Vuoden Urheilija -ehdokkaiden listalle. Sen sijaan T54-luokassa kilpailevat ratakeliaajat Amanda Kotaja ja Leo-Pekka Tähti olivat molemmat ehdolla Vuoden Urheilija -palkinnon saajaksi. Aiemmat tutkimukset (mm. Howe & Silva, 2018; McGillivray ym. 2021; Mashkovskiy & Brittain, 2017; Pullen ym, 2021; Purdue & Howe, 2012; Silva & Howe, 2017) ovatkin tuoneet esiin, että useimmiten urheilijat lievimmällä vammalla saavat eniten mediahuomiota sekä arvostusta huippu-urheilijoina sillä heidän urheilusuorituksensa vastaa läheisimmin yleistä käsitystä huippu-urheilusta.

Lisäksi aineistosta nousi esiin yksittäisiä uutisia liittyen paralympialaisten lisäämiseen yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien listaan, paraurheilun resursseihin, parahiihtäjien maajoukkueen julkaisematta jättämiseen sekä siihen, että parayleisurheilijat eivät saa kotimaan kisoista startti- tai palkintorahoja. Nämä uutiset kaikki liittyivät tavalla toisella urheilun yhdenvertaisuuteen ja paraurheilun yhteiskunnallisiin kysymyksiin mutta ne eivät kuitenkaan tarjonneet jatkuvuutta laajemman yhteiskunnallisen keskustelun kannalta. Aineistosta nousi myös esiin koronaviruksen vaikutus paralympialaisiin ja paralympiaurheilijoiden valmistautumiseen ja harjoitteluun, mutta nämä uutiset eivät kuitenkaan samalla tavalla nostaneet esille kysymyksiä yhdenvertaisuudesta tai vammaisten oikeuksista.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän kandidaatintutkielman tavoitteena oli tutkia miten paraurheilijat on esitetty Yle Uutisten nettiuutisissa vuosina 2018-2021. Tavoitteena oli myös tarkastella, miten nämä representaatiot mahdollisesti muovaavat ja rakentavat kuvaa paraurheilijoista ja -urheilusta. Aineiston analyysiprosessin myötä aineistosta nousi esiin kolme tutkimuskysymysten kannalta keskeistä teemaa; urheilu- ja kisaraportointi, supercrip – vaikeuksista voittoon, ja paraurheilun yhteiskunnalliset kysymykset. Näistä kolmesta teemasta urheilu- ja kisaraportointia esiintyi selkeästi eniten tutkielman aineistossa.

Urheilu-uutisten korkea määrä kertoo muun muassa siitä, että Ylen paraurheilusta uutisoidessa keskiössä on ensisijaisesti urheilu, ei urheilijan vamma ja selviytymistarina. Tämän tyyppinen representaatio rakentaa ja muovaa kuvaa paraurheilusta ja -urheilijoista ensisijaisesti urheilijoina eikä vammojensa kanssa taisteleva henkilöinä. Tutkimustulos voi kertoa myös paraurheilun asemasta sekä paraurheilijoiden arvostuksesta huippu-urheilijoina. Kiinnostuksen ja arvostuksen paraurheilua ja paralympialaisia kohtaan voidaan nähdä kasvaneen niin Suomessa kuin maailmalla, mutta tästä huolimatta saadakseen tunnustusta ja arvostusta huippu-urheilijana, paraurheilijan pitää edelleen saavuttaa enemmän kuin vammattoman urheilijan. Esimerkiksi vuonna 2018 Pyeongchangin talviparalympialaisissa lumilautailun kultaa- ja pronssia voittanut Matti Suur-Hamari ei saavutuksistaan huolimatta mahtunut Vuoden Urheilija -listalla edes top 10 joukkoon, ja vuonna 2019 vuoden parhaaksi yleisurheilijaksi ja parayleisurheilijaksi valittu Toni Piispanen ei edes päässyt Vuoden Urheilija -ehdokkaaksi. Mielestäni nämä esimerkit havainnollistavat hyvin sitä, kuinka pitkä matka yhdenvertaisuuden saavuttamiseen on vielä urheilun toimikentällä.

Toisaalta tutkielman tuloksissa esiintyi myös supercrip –stereotypian mukaista uutisointia, jonka osa ihmistä voi nähdä myös myönteisenä representaatiotapana, jossa paraurheilijasta toimii inspiraation lähteenä. Keskeinen kysymys kuitenkin on, että kenelle; vammaisille vai vammattomille henkilöille. Tämän tyyppinen representaatio muovaa kuvaa paraurheilijoista ensisijaisesti vammaansa vastaan kamppailevana henkilönä eikä kyvykkäänä huippu-urheilijana. Hellwegen & Hallmannin (2020) tutkimuksen mukaan myös urheilijat

haastavat supercrip -mallin, sillä he haluavat tulla tunnustetuiksi urheilusaavutuksistaan eivätkä vammaisuuden esteiden voittamisesta (Linnamaa, 2020).

Supercrip -mallin mukainen on vahingollinen, sillä se vahvistaa olemassa olevia stereotyyppioita vammaisuudesta ja lisää eriarvoisuutta urheilussa (Beacom, French & Kendall 2016). Supercrip -mallin mukainen uutisointi voi potentiaalisesti vaikuttaa negatiivisesti yhteiskunnalliseen muutokseen ja vammaisten asemaan, sillä se vahvistaa ajatusta suorituskeskeisyydestä ja painottaa saavutuksia. Tällä tavoin se myös piilottaa niitä haasteita, joita vammaiset henkilöt, niin paraurheilijat kuin muu väestö, kohtaavat arjessaan. (Silva & Howe, 2012.)

Tutkielman tuloksissa nousi esiin myös paraurheilun yhteiskunnalliset kysymykset -teema. Tämän tyyppinen representaatio auttaa nostamaan esiin laajempia yhteiskunnallisia kysymyksiä ja nostaa paraurheilun ja paralympialiikkeen yhteiskunnallista merkitystä. Useissa tutkimuksissa on tuotu esiin argumentteja paraurheilun yhteiskunnallista muutosvoimasta ja kyvystä tuoda esiin laajempia yhteiskunnallisia kysymyksiä. Paraurheilun ja paralympialaisten arvostuksen noususta ja yhteiskunnallisesta merkityksestä huolimatta paralympialaisia ei ole Suomessa vielä lisätty yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien listalle. Kyseinen lista ”*koostuu urheilutapahtumista, joiden lähetykset on televisioitava Suomen alueelle siten, että merkittävä osa yleisöstä voi seurata niitä maksutta kokonaan tai osittain joko suorina tai nauhoitettuna lähetyksinä*” (Valtioneuvosto, 2020). Paralympialaiset ovat yhdenvertainen ja samanarvoinen huippu-urheilukilpailu olympialaisten kanssa, joten yhdenvertaisuuden ja arvostuksen näkökulmasta katsottuna on erikoista, että paralympialaiset eivät ole yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien listalla mutta olympialaiset ovat.

Thomasin ja Smithin (2009) mukaan tiedostusvälineet voivat omalla toiminnallaan nostaa paraurheilun profiilia ja näkyvyyttä sekä nostaa esiin myös laajempia yhteiskunnallisia kysymyksiä liittyen esimerkiksi vammaisten oikeuksiin sekä vammaisten henkilöiden yhteiskunnalliseen asemaan. (Rees, Robinson & Shields, 2019; Thomas & Smith, 2009). Esimerkiksi parayleisurheilijoiden omavastuukohua voidaan pitää yhtenä osoituksena siitä, että paraurheilun kautta on mahdollista nostaa esiin yhteiskunnallisia kysymyksiä liittyen muun muassa yhdenvertaisuuteen. Kysymys kuitenkin kuuluu, millainen ja kuinka suuri vaikutus

tällä lopulta on vammaisten asemaan yhteiskunnassa. Keskustelu toi myös esiin, kuinka laaja tarve yhteiskunnallisten asioiden edistämiseksi ja tiedon lisäämiselle suomalaisessa urheilussa on sekä kuinka tasa-arvo ja yhdenvertaisuus on otettava huomioon kaikessa päätöksenteossa, myös urheilussa. (Yle Uutiset, 24.8.2018.) Medialla on merkittävä rooli tässä prosessissa, sillä se pystyy tavoittamaan laajoja ihmisjoukkoja ja nostaa esiin urheilun yhteiskunnallisia kysymyksiä, kuten paralympic-urheilun omavastuukohu osoittaa.

Vaikka paraurheilijoiden mediarepresentaatioissa on tapahtunut positiivista muutosta niin edelleen paraurheilu ja -urheilijat ovat aliedustettuina mediassa (Rees, Robinson & Shields, 2019.) Jatkotutkimusehdotuksena olisi mielenkiintoista tutkia niin määrällisiä kuin laadullisia eroja paralympic- ja olympiaurheilijoita koskevassa uutisoinnissa. Lisäksi olisi mielenkiintoista tutkia myös muun muassa paraurheilijoiden omia näkemyksiä, kokemuksia ja mielipiteitä liittyen paraurheilua koskevaan uutisointiin ja mediarepresentatioon. On syytä huomioda, että vaikka tämän tutkielman tapainen mediarepresentaatioiden kriittinen tarkastelu tarjoaa arvokasta tietoa median tavoista tuoda esiin paraurheilua ja -urheilijoita, niin tämäntyyppinen analyysi ei kuitenkaan voi tuottaa tietoa siitä, kuinka yleisö on tulkinnut näitä uutisia ja kuinka ne ovat vaikuttaneet heidän näkemyksiinsä liittyen niin paraurheilijoihin kuin vammaisuuteen ylipäänsä.

LÄHTEET

- Autio, A., & Nurmi-Koikkalainen, P. 2015. Vammaispalvelun asiakassuunnitelmat asiakasosallisuuden rakentajina. *Janus: sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, 23(2), 231-237.
- Bartsch, A., Oliver, M. B., Nitsch, C., & Scherr, S. 2018. Inspired by the Paralympics: Effects of Empathy on Audience Interest in Para-Sports and on the Destigmatization of Persons With Disabilities. *Communication research*, 45(4), 525-553. <https://doi.org/10.1177/0093650215626984>
- Beacom, Aaron & French, Liam & Kendall, Scott. 2016. Reframing Impairment? Continuity and Change in Media Representations of Disability Through the Paralympic Games. *International Journal of Sport Communication*. 9. 42-62. 10.1123/IJSC.2015-0077
- Braye, S. 2016. 'I'm not an activist': An exploratory investigation into retired British Paralympic athletes' views on the relationship between the Paralympic games and disability equality in the United Kingdom. *Disability & society*, 31(9), 1288-1300. <https://doi.org/10.1080/09687599.2016.1251392>
- Braye, S., Gibbons, T., & Dixon, K. 2013. Disability 'Rights' or 'Wrongs'? The Claims of the International Paralympic Committee, the London 2012 Paralympics and Disability Rights in the UK. *Sociological research online*, 18(3), 1-5. <https://doi.org/10.5153/sro.3118>
- Brittain, I. 2010. *The Paralympic Games explained*. Routledge.
- Brittain, I., Biscaia, R., & Gérard, S. 2020. Ableism as a regulator of social practice and disabled peoples' self-determination to participate in sport and physical activity. *Leisure studies*, 39(2), 209-224. <https://doi.org/10.1080/02614367.2019.1694569>
- Brown, C., & Pappous, A. 2018. "The Legacy Element . . . It Just Felt More Woolly": Exploring the Reasons for the Decline in People With Disabilities' Sport Participation in England 5 Years After the London 2012 Paralympic Games. *Journal of sport and social issues*, 42(5), 343-368. <https://doi.org/10.1177/0193723518781237>
- Carty, C., Mont, D., Restrepo, D. S., & Salazar, J. P. 2021. WeThe15, Leveraging Sport to Advance Disability Rights and Sustainable Development. *Sustainability (Basel, Switzerland)*, 13(21), 11738. <https://doi.org/10.3390/su132111738>
- DePauw, K. P. 1997. The (In)Visibility of DisAbility: Cultural Contexts and "Sporting Bodies". *Quest (National Association for Kinesiology in Higher Education)*, 49(4), 416-430. <https://doi.org/10.1080/00336297.1997.10484258>
- Eriksson, S., Liikanen, V., Rannikko, A., Sihvonon, S., & Torvinen, P. 2016. Vammaisuus suomalaisen sanomalehden ruumiinkulttuureissa. *Liikunta ja tiede*, 53(6), 56-62.
- Gilbert, K., & Schantz, O. J. 2008. *The Paralympic Games: Empowerment or side show?* Meyer & Meyer Sport.

Goh, C. L. 2020. To what extent does the Paralympic Games promote the integration of disabled persons into society? *The international sports law journal*, 20(1-2), 36-54.
<https://doi.org/10.1007/s40318-020-00164-w>

Gold, J. R., & Gold, M. M. 2007. Access for all: The rise of the Paralympic Games. *The journal of the Royal Society for the Promotion of Health*, 127(3), 133-141.
<https://doi.org/10.1177/1466424007077348>

Hellwege, A., & Hallmann, K. 2020. The Image of Paralympic Athletes: Comparing the Desired and Perceived Image of Paralympic Athletes. *Journal of Global Sport Management*, 5(2), 128-146. <https://doi.org/10.1080/24704067.2019.1604075>

Howe, P. D., & Silva, C. F. 2018. The fiddle of using the Paralympic Games as a vehicle for expanding [dis]ability sport participation. *Sport in society*, 21(1), 125-136.
<https://doi.org/10.1080/17430437.2016.1225885>

Howe, P. D. 2008. From Inside the Newsroom: Paralympic Media and the 'Production' of Elite Disability. *International review for the sociology of sport*, 43(2), 135-150.
<https://doi.org/10.1177/1012690208095376>

Jaakkola, L. 2018. *Para-etuliite valtaa alaa vammais-etuliitteeltä urheiluviestinnässä*. Suomen Paralympiakomitea. <https://www.paralympia.fi/ajankohtaista/uutiset/6358-para-etuliite-valtaa-alaa-vammais-etuliitteelta-urheiluviestinnassa>

Jaeken, D. 2020. Classification in the Paralympics: The relationship between impairment and participation. *Developmental medicine and child neurology*, 62(7), 769.
<https://doi.org/10.1111/dmcn.14537>

Kannisto, I., & University, T. 2019. *Yhdellä jalalla maailmanmestariksi: Horjuvatko vammaisuuden stereotyyppit Facebookissa?. Pro-gradu tutkielma, Tampereen yliopisto*.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-201907172669>

Kansainvälinen Paralympiakomitea. 2021. Tokyo 2020 sets the record for most athletes and women at a Paralympic Games. <https://www.paralympic.org/news/tokyo-2020-sets-record-most-athletes-and-women-paralympic-games>

Kansainvälinen Paralympiakomitea. 2021. Tokyo 2020 Paralympics set to break all broadcast viewing records. <https://www.paralympic.org/news/tokyo-2020-paralympics-set-break-all-broadcast-viewing-records>

Kettunen, I. 2016. *Kuinka selvitä vammaisena kansalaisena*. Talentia -lehti.
<https://www.talentia.fi/kuinka-selvita-vammaisena-kansalaisena/>

Kolotouchkina, O., Llorente-Barroso, C., García-Guardia, M. L., & Pavón, J. 2021. Disability, Sport, and Television: Media Visibility and Representation of Paralympic Games in News Programs. *Sustainability (Basel, Switzerland)*, 13(1), 256.
<https://doi.org/10.3390/su13010256>

- Kummu, L. 2007. *Kummajaisesta huippu-urheiluksi: Suomen vammaisurheilun historia 1960-2005*. Jyväskylän yliopisto, liikuntatieteiden laitos.
- Linnamaa, A. 2020. *Paraurheilun luokittelu pähkinänkuoressa -oppaan laatiminen Suomen Paralympiakomitealle*. Opinnäytetyö, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020112424145>
- Magnanini, A., & Morelli, G. 2021. Inclusion in Paralympic Sports from 2010 to 2021: A Systematic Review. *The education review, USA*, 5(9), 316-327.
<https://doi.org/10.26855/er.2021.09.002>
- Mahlamäki, P. 2013. *Vammaisten ihmisoikeudet eivät toteudu*. Tilastokeskus.
https://www.stat.fi/artikkelit/2013/art_2013-09-23_005.html
- Mashkovskiy, E., & Brittain, I. 2017. The evolution of classification and technical rules in parasports: Extending the frontiers. *Acta Universitatis Carolinae. Kinanthropologica*, 53(1), 5-20. <https://doi.org/10.14712/23366052.2017.1>
- McGillivray, D., O'Donnell, H., McPherson, G., & Misener, L. 2021. Repurposing the (Super)Crip: Media Representations of Disability at the Rio 2016 Paralympic Games. *Communication and sport*, 9(1), 3-32. <https://doi.org/10.1177/2167479519853496>
- Misener, L., & Darcy, S. 2014. Managing disability sport: From athletes with disabilities to inclusive organisational perspectives. *Sport management review*, 17(1), 1-7.
<https://doi.org/10.1016/j.smr.2013.12.003>
- Mousavi, S. B., Lecic-Tosevski, D., Khalili, H., & Mousavi, S. Z. 2020. To be able, or disable, that is the question: A critical discussion on how language affects the stigma and self-determination in people with parability. *International Journal of Social Psychiatry*, 66(5), 424-430. <https://doi.org/10.1177/0020764020913308>
- Mutz, M., & Meier, H. E. 2016. Successful, sexy, popular: Athletic performance and physical attractiveness as determinants of public interest in male and female soccer players. *International review for the sociology of sport*, 51(5), 567-580.
<https://doi.org/10.1177/1012690214545900>
- Oikeusministeriö. 2022. Mitä yhdenvertaisuudella tarkoitetaan?.
<https://yhdenvertaisuus.fi/mita-on-yhdenvertaisuus>
- Peers, D. 2009. (Dis)empowering Paralympic histories: Absent athletes and disabling discourses. *Disability & society*, 24(5), 653-665.
<https://doi.org/10.1080/09687590903011113>
- Peers, D. 2012. Patients, Athletes, Freaks: Paralympism and the Reproduction of Disability. *Journal of sport and social issues*, 36(3), 295-316.
<https://doi.org/10.1177/0193723512442201>

- Pullen, E., Jackson, D., & Silk, M. 2020. Watching disability: UK audience perceptions of the Paralympics, equality and social change. *European journal of communication (London)*, 35(5), 469-483. <https://doi.org/10.1177/0267323120909290>
- Pullen, E., Jackson, D., Silk, M., Howe, P. D., & Silva, C. F. 2021. Extraordinary Normalcy, Ableist Rehabilitation, and Sporting Ablenationalism: The Cultural (Re)Production of Paralympic Disability Narratives. *Sociology of sport journal*, 38(3), 209-217. <https://doi.org/10.1123/ssj.2020-0093>
- Purdue, D., & Howe, P. 2012. See the sport, not the disability: Exploring the Paralympic paradox. *Qualitative research in sport, exercise and health*, 4(2), 189-205. <https://doi.org/10.1080/2159676X.2012.685102>
- Purdue, D. E., & Howe, P. D. 2012. Empower, inspire, achieve: (dis)empowerment and the Paralympic Games. *Disability & society*, 27(7), 903-916. <https://doi.org/10.1080/09687599.2012.695576>
- Rees, L., Robinson, P., & Shields, N. 2019. Media portrayal of elite athletes with disability - a systematic review. *Disability and rehabilitation*, 41(4), 374-381. <https://doi.org/10.1080/09638288.2017.1397775>
- Saarinen, K., Kauhanen, K. & Mononen, K. 2018. Kansallinen luokittelukäsikirja. Suomen Paralympiakomitea ry. <https://www.paralympia.fi/images/tiedostot/kansallinen-luokittelukasikirja.pdf>
- Schalk, S. 2016. Reevaluating the Supercrip. *Journal of literary & cultural disability studies*, 10(1), 71-86. <https://doi.org/10.3828/jlcds.2016.5>
- Silva, C. F., & Howe, P. D. 2012. The (In)validity of Supercrip Representation of Paralympian Athletes. *Journal of sport and social issues*, 36(2), 174-194. <https://doi.org/10.1177/0193723511433865>
- Silva, C. F., & Howe, P. D. 2017. Challenging 'normalcy': Possibilities and pitfalls of paralympic bodies. *South African journal for research in sport, physical education and recreation*, 39(1:2), 191-204.
- Silvasti, T. 2014. Sisällönanalyysi. Julkaistu teoksessa Massa Ilmo (toim.) Polkuja Yhteiskuntatieteelliseen ympäristötutkimukseen. Helsinki Gaudeamus, s. 33-48.
- Thomas, N., & Smith, A. 2009. Disability, sport, and society: An introduction. Routledge.
- Suomen Paralympiakomitea. 2020. PARAURHEILUN LUOKITTELU PÄHKINÄNKUORESSA -opas. https://www.paralympia.fi/images/tiedostot/Luokittelu/luokittelu_pahkinankuoressa.pdf
- Suomen Paralympiakomitea. 2023. Terminologiaa. <https://www.paralympia.fi/paralympiakomitea/medialle/terminologiaa>

Taavitsainen, S. 2017. "Voithan sinä yrittää, jos jaksat, mutta meille olisi helpompaa, jos vain jäisit kotiin ja eläkkeelle". Blogi 12.3.2017.
<https://www.satutaavitsainen.com/blogi/2017/03/12/17067>

Tarvainen, M. & Teittinen, A. 2021. *Vammaisten ihmisten muuttuva kansalaisuus*. Teoksessa *Vammaiset ihmiset kansalaisina, toimittajat Antti Teittinen, Mari Kivistö, Marja Tarvainen ja Sanna Hautala*, 7-20. Tampere: Vastapaino.

THL. 2022. Vammaisuus. <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/vammaisuus-yhteiskunnassa/vammaisuus>

Tweedy, S. M., & Vanlandewijck, Y. C. 2011. International Paralympic Committee position stand—background and scientific principles of classification in Paralympic sport. *British Journal of Sports Medicine*, 45(4), 259-269. <https://doi.org/10.1136/bjism.2009.065060>

Valtioneuvosto. 2020. Yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien listan päivitystarpeiden arviointi. <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=LVM028:00/2020>

Vehmas, S. 2014. Vammaisuus ja yhteiskunnallisesti luodut haitat. *Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, 22(1), 2.

Vuori, J. n.a. Tutkimusetiikka ihmistieteissä. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/tutkimusetiikka-ihmistieteissa/> [Viitattu 28.04.2023.]

Yle. 2022. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2022.
<https://yle.fi/aihe/s/yleisradio/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuussuunnitelma-2022>

Yle 2020. Yle Areena on kasvanut Ylen kiinnostavimmaksi palveluksi.
<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2020/05/07/yle-areena-on-kasvanut-ylen-kiinnostavimmaksi-palveluksi>

LIITTEET

Liite 1. Tutkimusaineisto

Tutkimusaineiston laajuuden takia sitä ei ole liitetty osaksi tätä kandidaatintutkielmaa, mutta aineisto voidaan lähettää pyydettäessä.